

PRAHA NEZNÁMÁ

Petr Ryska

PROCHÁZKY
PO NETRADIČNÍCH
MÍSTECH
A ZÁKOUTÍCH

PRAHA NEZNÁMÁ

Petr Ryska

PROCHÁZKY
PO NETRADIČNÍCH
MÍSTECH
A ZÁKOUTÍCH

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné
či elektronické knihy nesmí být reprodukována
a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě
bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.
Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.*

Petr Ryska

PRAHA NEZNÁMÁ

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 6249. publikaci

Odpovědná redaktorka Eva Škrabalová
Sazba a grafická úprava Martin Dubský
Fotografie na obálce Martin Dubský
Fotografie v textu z archivu autora
a obyvatel hl. m. Prahy,
není-li uvedeno jinak
Počet stran 232
První vydání, Praha 2016
Vytiskla tiskárna FINIDR, s. r. o.

© Grada Publishing, a.s., 2016
Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2016

ISBN 978-80-271-9244-1 (pdf)
ISBN 978-80-247-5651-6 (print)

OBSAH

SLOVO ÚVODEM

7

ZAŠLÁ SLÁVA BARRANDOVSKÝCH TERAS A PLAVECKÉHO BAZÉNU

9

STŘEŠOVIČKY – „ZLATÁ ULIČKA“ BEZ TURISTŮ A VSTUPNÉHO

31

MALEBNÝ NOVÝ SVĚT

53

CHUDINSKÁ KOLONIE NA SLATINÁCH – RAFANDA A OBECNÁ ŠKOLA

75

LÁZEŇSKÉ LETOVIŠKO KLÁNOVICE

109

BOHNICKÁ MOZAIKA

129

HOSTAVICE A DOLNÍ POČERNICE – KRÁSNA PŘÍRODA A PŘEHRŠEL PAMÁTEK

149

LUXUSNÍ OŘCHOVKA

177

STARÁ HOSTIVAŘ

207

JMENNÝ REJSTŘÍK

228

REJSTŘÍK MÍSTNÍCH NÁZVŮ

230

LITERATURA

232

Mé poděkování patří mé rodině i členům týmu projektu Praha Neznámá, kteří mě při psaní této publikace podporovali. Zvláštní poděkování patří rodákům z nouzové kolonie Na Slatinách, jmenovitě paní Anně Chlpíkové, panu Miloši Kulinkovskému a panu Jiřímu Tichotovi za poskytnutí velkého množství cenných informací, dobových materiálů a fotografií, bez nichž by dotyčná kapitola v této podobě vůbec nemohla vzniknout.

SLOVO ÚVODEM

Jak vlastně vznikla kniha, která se vám dostává do rukou? Cesta k ní byla poměrně dlouhá. Představuje i mou vlastní životní cestu a prožitky, o které bych se s vámi chtěl na následujících stránkách podělit. Od dětství jsem rád procházel neznámá zákoutí Prahy stranou turistického ruchu a vždy jsem byl nadšený tím, co jsem na svých toulkách objevoval. Měl jsem to štěstí, že jsem vyrůstal v jednom z nejhezčích městských obvodů – na Praze 6 – obklopen nejen zajímavou přírodou, ale i historickými čtvrtěmi s mnoha krásnými vilami a historickými jádry starých vesniček, takže bylo rozhodně co objevovat. Později jsem se dostával dál a dál, toužil jsem poznat celou Prahu, všech jejích 112 čtvrtí. V té době se mi ocitla v rukou také útlá knížečka od Karla Čapka Obrázky z domova, v níž se nachází i část nazvaná Putování po Praze, kde autor velmi zajímavě píše: „Obejít široký okraj města není jen turistika; je to tak trochu výzkum neznámých oblastí. Mnoho Pražáků zná řečneme Tatry jako své boty; daleko méně je těch, kteří prozkoumali Vackov nebo Butovice... Obyvatel Letné se dostane k Olšanům leda při svém vlastním pohybu, zatímco obyvatel Královských Vinohrad zavítá spíše do Alžiru než do Petrské čtvrti.“ Čapek poté svým osobitým barvitým slohem popisuje v mnoha kapitolách především periferii tehdejší Prahy. Je těžké nereagovat na takový krásný podnět. Procházel jsem celou Prahu a prožíval unikátní atmosféru jednotlivých čtvrtí a zapadlých koutů, „kam ještě lidská noha nevkrčila“. Objevoval jsem znovu a znovu, že Praha není jen jedno město, ale celý soubor mnoha značně rozdílných měst a vesniček, to vše zarámované rozmanitou přírodou. Uvědomil jsem si, že jen málokteré město na světě má tak pestrou nabídku. Své kouzlo mají nejen například přepychové rezidenční čtvrtě v secesním a historizujícím stylu a nablýskané vilové čtvrtě, ale i bývalá dělnická a průmyslová předměstí s nápaditě využitou starou industriální architekturou, a dokonce nouzové prvorepublikové kolonie, z nichž některé zůstaly kupodivu zachovány do dnešních dnů. Mám radost z každého opraveného domu, u kterého je vidět, že mu majitelé věnují péči, aby zachovali jeho původní vzhled. Na druhé straně mne vždy velmi zabolí u srdce, když při svém putování Prahou vidím necitlivé úpravy a přestavby kdysi krásných domů, zastavová-

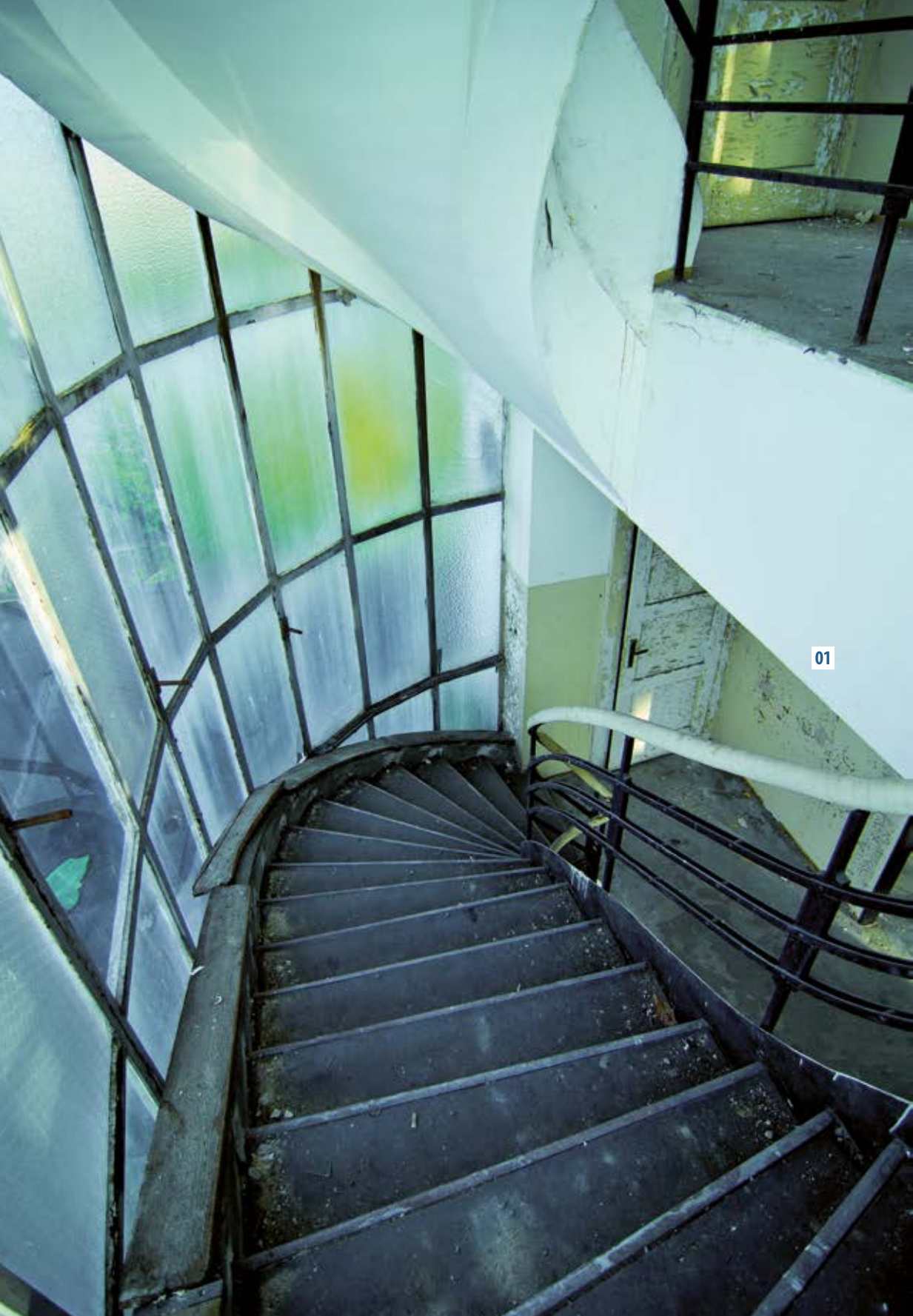
ní parků a narušování genia loci jednotlivých čtvrtí. Praha byla prostě vždy má velká láska, s kterou prožívám všechny její radosti i strasti.

Po celou dlouhou dobu jsem si své zážitky a úvahy nechával jen pro sebe. Pak ale přišel další velký zlom. V květnu 2013 jsem si řekl, že by byla škoda nechávat si vše jen pro sebe, a založil jsem blog Praha Neznámá, který se v září následujícího roku změnil na stejnojmenné webové stránky. Ty vzbudily nečekaný ohlas a čtenáři jsem byl často tázán, zda neuvažuji i o knižní podobě Prahy Neznámé. Proto jsem velmi ocenil, když mě na jaře 2015 oslovilo nakladatelství Grada s nabídkou napsat knihu. Zvolil jsem stejný titul, jaký nesou webové stránky. Bylo však velmi náročné vybrat do limitovaného rozsahu ta nejzajímavější místa. Snažil jsem se proto v knize ukázat zejména rozmanitost, kterou nám Praha nabízí. Budete mít jak možnost navštívit jeden zapadlý romantický kout v historické Praze, tak se projít po dřevěných chodnicích přes mokřady jako na Šumavě, můžete být překvapeni vesničkami jak z jižních Čech, bát se na jednom tajuplném hřbitově, smutnit na místech, jejichž největší slávu dávno odvál čas, ocitnete se v prvorepublikové chudinské kolonii, ale zároveň navštívíte i luxusní vilovou čtvrť ze stejné doby. Jednotlivé části knihy jsou většinou koncipovány jako vycházky s orientačními mapkami, takže knihu můžete využít jako průvodce přímo v terénu. Jsou doplněny bohatým obrazovým materiálem, tudíž můžete vycházky absolvovat i virtuálně z křesla svého domova. Treba vám obrázky připomenou čtvrť, k níž vás váže citové pouto. Věřím, že i vám kniha pomůže při objevování nečekaných a málo známých krás Prahy, tak jak jsem je mohl na svých toulkách potkávat a prožívat. Nakolik se mi tento záměr povedl, nechám již na laskavém posouzení čtenáře.

Přeji příjemné putování Prahou neznámou.

Petr Ryska

V Praze 24. dubna 2016

ZAŠLÁ SLÁVA BARRANDOVSKÝCH TERAS A PLAVECKÉHO BAZÉNU

Když podnikatel Václav Havel v roce 1924 navštívil Spojené státy, v San Franciscu ho uchvátil vyhlídkový restaurant na útesu nad Tichým oceánem zvaný „Cliff House“. Nechal se inspirovat a po návratu do Prahy pověřil architekta Maxe Urbana vypracováním projektu podobné restaurace.

Protože jsme moře neměli, byl k tomuto účelu vybrán skalnatý ostroh na Barrandově, čnící sice jen nad řekou Vltavou, zato však mnohem výše položený vzhledem k vodní hladině. To mělo i další výhodu: výletníci na parnicích nemohli nový zábavní podnik přehlédnout. Zdola působil velmi lákavě.

Zářivě bílý objekt s rozhlednou byl postaven vpravdě americkou rychlostí, už po šesti měsících výstavby byl 27. září 1929 zpřístupněn

01 *Nadčasová elegance funkcionalismu* (Zdroj: Barbora Faiglová)

02 *Rok 1935 – romantika na skalách nad šumící Vltavou*
(Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

03 *Rok 2015 – ruina nad dálniční křižovatkou*

04 *Cliff House v Kalifornii v roce 1900* (Zdroj: volné foto)

05 *Jak ve srovnání s Barrandovem dopadla jeho předloha, můžete srovnat na následujících obrázcích z roku 1941 a 2009* (Zdroj: volné foto)

06 *Terasy dominují vltavskému údolí*
(Zdroj: Česká geologická služba)

07

08

na dva dny na zkoušku a 4. října 1929 proběhlo oficiální slavnostní otevření. Inovačnímu projektu fandilo i počasí. Říjen byl mimořádně teplý, a tak otevření areálu pod sloganem „Za Prahou a přece v Praze“ bylo velkým úspěchem. Počet prvních hostů předčil všechna očekávání – během prvních dvou dní prý přišlo na Terasy Barrandov na padesát tisíc návštěvníků. Kam se ale všichni na úzký ostroh vešli, to si lze jen stěží představit...

Atraktivita místa udržovala vysokou návštěvnost po celou dobu od otevření restaurace až do konce první republiky – v neděli v letní sezóně se tu podávaly až tři tisíce obědů, což byl vzhledem k tomu, že právě probíhala velká hospodářská krize, skoro zázrak.

Původně zamýšlený lidový podnik se stal dostaveníčkem pražské smetánky a filmových hvězd z blízkých filmových ateliérů, ale také příslušníků střední třídy, kteří se v odlesku velkého světa rádi slunili. Domlouvali se tu i důležité obchody a probíhala zákulisní

07 *Ve vrcholné sezóně bývaly všechny stoly obsazené*
(Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

08 *Ptačí pohled ze 30. let ukazuje důmyslný půdorys teras a jejich velkou rozlohu* (Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

09 *Dnešní pohled na schodiště* (Zdroj: Barbora Faiglová)

09

10 *Elegantní křivky schodiště* (Zdroj: Barbora Faiglová)

11 *Ještě „v sezóně“ 2015 svítí stavba bělostným funkcionalismem*

12 *Sezóna 1930* (Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

politická jednání. Mezi časté návštěvníky patřili Oldřich Nový, Vlasta Burian, Svatopluk Beneš nebo Adina Mandlová, ale i prezident T. G. Masaryk. Celý projekt rovněž patnáctkrát posloužil jako exteriér pro filmy. Natáčela se zde například slavná Burianova scéna z filmu Tři vejce do skla. Jak to na Terasách v dobách jejich největší slávy žilo, je zachyceno i ve filmu Vladislava Vančury Před maturitou. Hrdinové filmu tu vysedávají na Terasách, jezdí na lodkách a koupou se v bazénu.

Architekt Max Urban dostal náročný úkol – vybudovat restaurační komplex, který v sezónních a víkendových špičkách pojme až tři tisíce osob, ale zároveň bude v provozu nepřetržitě po celý rok. To znamená, že většinu období bude využita jen malá část kapacity. Urban se zhostil zadaného úkolu výtečně – rozčlenil celý areál nejen půdorysně, ale i vertikálně.

Byl navržen celek kavárenských teras, podkovovitě a kaskádovitě rozložených nad skalnatou prohlubní, na jejímž dně bylo koupališ-

tě s bazénem. Vyvrcholením celé stavby byla budova kavárny a restaurace se sálovým prostorem, po obvodu plně proskleným, doplněným klubovnami a několika salóny ve vyhlídkové věži. Ta byla patnáct metrů vysoká. Na úzkém schodišti pak docházelo při frekventovaném pohybu číšníků nahoru a dolů k častým srážkám, což místní kolorit ještě zpestřovalo.

Terasy dokonale využívaly členitý terén, byly osvětlovány reflektory na dvacetimetrových ocelových stožárech a vyzdobeny červeno-žlutými vlaječkami. Na věži restaurace byl umístěn reklamní otáčivý maják a na skále pod budovou neonový nápis Barrandov. Na protilehlé straně restaurační budovy byla postavena letní kuchyně s atmosférou přímořských rybáren.

Areál restaurace byl vybaven kvalitním funkcionalistickým nábytkem podle návrhu architektky Hany Kučerové-Záveské. Největším problémem se stalo zimní uskladnění pěti set zahradních stolů a tří tisíc zahradních židlí.

13

PAŪKAS

Proto byla navržena novinka – kovový skládací nábytek, což se nakonec tak osvědčilo, že ho začala firma Gottwald v Brandýse nad Orlicí vyrábět i pro další zahradní restaurace.

V roce 1937 architekt Vladimír Grégr terasy upravil v romantizujícím duchu a přistavěl dřevěný noční podnik Trilobit bar. Orchestr R. A. Dvorského hrál do sedmé večer na Terasách a poté se přemísťoval do Trilobit baru, kam se za ním přesouvali i nejvytrvalejší (ale i nejmovitější) hosté, kteří tu mohli tančit charleston, foxtrot, slow-fox a swing a třeba i extravagantní hit sezóny 1938 Lambeth Walk. Mnozí se bavili až do rána a zůstávali na snídani.

Terasy tak byly vlastně otevřeny nonstop, a to 365 dnů v roce. Mimo sezónu samozřejmě pouze v uzavřených prostorách Francouzské restaurace a Trilobit baru. Tento u nás ojedinělý zábavní a rekreační soubor ocenil v roce 1938 ve své knize Viděl jsem ukřižování anglický novinář Sydney Morrell slovy: „... Češi pod širým nebem postavili nejkrásnější restauraci v Evropě s bazénem v bývalém lomu.“

13 Dobové foto napovídá, že nábytku vsutku nebylo málo
(Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

14 Zato dnes... (Zdroj: Barbora Faiglová)

15 Trilobit bar ve svých začátcích...
(Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

Restaurační areál byl pro automobily přístupný speciálně vybudovanou silnicí zaříznutou ve skalních serpentínách a ukončenou rozsáhlým parkovištěm. Nová silnice odbočovala ze státní zbraslavské silnice, mimoúrovňově ji křížila a pokračovala skalním průkopem. V první serpentíně bylo zřízeno parkoviště pro automobily se šoféry a postaveny garáže podle projektu Vladimíra Grégra. To proto, aby se vlastní parkoviště přímo před restaurací nepřehlcovalo. Na parkovišti pro šoféry bylo možné načerpat pohonné hmoty u benzínové pumpy. Šoféři zde navíc měli k dispozici svoji restauraci v pavilonu, kde byly umístěny ještě čerpací stanice na vodu a prádelna.

Pro cestující veřejnou dopravou byl areál v docházkové vzdálenosti po nové stezce pro pěší od konečné tramvaje číslo 5 v Hlubočepích. Je zajímavé, že tramvajová trať byla do Hlubočep prodloužena v roce 1927 – to jest v roce vypracování projektu Barrandovských teras. To dokládá i památník dokončení 100 km tratí elektrických drah, jenž se nalézá blízko konečné. Od paláce Lucerna sem od dopoledne až do půlnoci jezdily levné autobusy provozované firmou Havel.

Šťastné období Teras se poprvé zachmuřilo v roce 1939 při obsazení českých zemí německou armádou. Nacisté sice nechali jako první věc zavést k Terasám přímé železniční spojení, které umožnilo dovážet hosty de facto bez zastávky, ale nepříjemně se změnilo osazenstvo restaurace. Areál pak navštěvovali už jen nacističtí pohlaváři, vojáci okupační armády a jejich milenky.

Barrandovské terasy se nacházejí ve výšce 230 metrů nad mořem, a když k tomu ještě připočteme patnáct metrů rozhledny, vznikl zde významný strategický bod, což využil Wehrmacht pro zřízení pozorovatelny v rámci protiletectvé obrany.

Po válce se sláva Teras ještě na krátký čas vrátila, ale v roce 1948 byly znárodněny s tím, že budou přeměněny z místa dekadentní buržoazní zábavy na rekreační centrum pro pracující lid.

18

19

20

16 ... a ve svých koncích v roce 2015

17 Nejkrásnější restaurace v Evropě s bazénem v bývalém lomu (Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

18 Pamětní deska připomínající zahájení výstavby silnice na Barrandov

19 Terasy v době okupace v roce 1940 (Zdroj: Muzeum hl. m. Prahy)

20 Významný bod na ostrohu, dnes bohužel obkroužený dálnicí

21 *Smutné terasy po znárodnění v roce 1949*
(Zdroj: Česká geologická služba)

22 *Dnešní vzhled Francouzské restaurace, odkud se kdysi hosté mohli skrz prosklené stěny kochat dalekými výhledy. . .* (Zdroj: Barbora Faiglová)

23 *. . . a uvnitř lechtat své chuťové pohárky vybranými pokrmy. . .* (Zdroj: Barbora Faiglová)

24 *. . . a kde ke konci své kariéry Terasy doživaly jako diskotéka* (Zdroj: Barbora Faiglová)

25 *Hlavní vstup* (Zdroj: Barbora Faiglová)

26 *Terasy pomalu mizí. . .*